

OPISKELIJAN PEREHDYTYS TERVEYDEN EDISTÄMISEN YKSIKÖSSÄ

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Hoitotyön koulutusohjelma

Forssa, syksy 2016

Hanne Janhonen

Hanne Janhonen

Kaisa Salin

Kaisa Salin

FORSSA

Hoitotyön koulutusohjelma

Sairaanhoitaja AMK

Tekijä

Hanne Janhonen ja Kaisa Salin

Vuosi 2016

Työn nimi

Opiskelijan perehdytys terveyden edistämisen yksikössä

TIIVISTELMÄ

Hoitotyön koulutuksen keskeinen osa on ohjatut harjoittelut työelämässä. Opiskelijan ohjauksella ja perehdytyksellä on olennainen osa onnistuneeseen harjoitteluun, oppimiseen ja kehittymiseen. Tämän takia perehdytykseen tulee varata riittävästi aikaa ja käyttää hyödyksi erilaisia keinoja, kuten perehdytyslistaa.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja tuottaa hyvä perehdytyslista, jonka toimeksiantajana oli Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän alueen terveyden edistämisen yksiköt. Opinnäytetyön tavoitteena oli opiskelijan perehdytyksen kehittäminen ohjatussa harjoittelussa sekä selkeän ja yhtenäisen perehdytyslinjan löytyminen perehdytyslistan avulla.

Opinnäytetyön teoriataustaksi etsittiin tietoa hyvästä perehdytyksestä ja siitä, millaisia keinoja voidaan käyttää apuna henkilökohtaisen ohjaamisen lisäksi. Perehdytyslista antaa tukea ohjaajalle perehdytykseen ja näyttää opiskelijalle, mitä asioita tulisi käydä läpi, jotta perehdytys olisi kokonaisvaltainen.

Perehdytyslistan sisältö suunniteltiin yhdessä terveydenhoitajien kanssa, jotka työskentelevät Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän terveyden edistämisen yksikössä. Perehdytyslistasta tehtiin sekä paperinen että sähköinen, jotta sitä pystytään tarpeen mukaan päivittämään.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että laadukas perehdytys tukee opiskelijan ammatillista kasvua. Perehdytyslista on hyvä apuväline perehdytykseen, sen avulla opiskelija saadaan tehokkaammin itsenäisen työskentelyn pariin. Tulevaisuudessa olisi hyödyllistä tutkia, miten perehdytyslista palveli opiskelijoita ja ohjaajia perehdytyksen kehittämiseksi. Perehdytyslistasta voisi tehdä jokaiselle terveydenedistämisen yksikölle oman version, jotta siitä tulisi yksityiskohtaisempi ja enemmän yksiköiden sisältöä vastaava.

Avainsanat Opiskelijan perehdytys, terveyden edistämistyö, perehdytyslista

Sivut

24 s. + liitteet 2 s.

FORSSA
Degree Programme in Nursing
Registered Nurse

Author Hanne Janhonen and Kaisa Salin

Year 2016

Subject of Bachelor's thesis Student's orientation in health promotion unit

ABSTRACT

An essential part of nursing training is supervised practical training in working life. Guidance and orientation of a student is an integral part of successful training, learning and development. For this reason, sufficient time should be allocated for orientation and to utilize different means like an orientation list.

The purpose of this functional thesis was to plan and produce an orientation list. Health promotion unit of Welfare district of Forssa commissioned the thesis. The aim of the thesis was to develop student's orientation in practical training and to find a clear and coherent way for orientation with the help of the orientation list.

For the theoretical part of the thesis, information regarding orientation and what methods could be used as addition to personal steering was searched. The orientation list provides support to the supervisor of orientation and shows students what things should be gone through so that the orientation would be holistic.

The content of the orientation list was planned together with the public health nurses who work in the Forssa Welfare District's health promotion unit. Orientation list was made in paper and in electrical form, so it is possible to update it later if necessary.

As a conclusion it was found that high-quality orientation supports the student's professional growth. The Orientation list supports students to start working independently more efficiently. For development of the orientation, it would be useful to examine how the orientation list served students and instructors. Each health promotion unit could get their own version of the orientation list and modify it according to their own needs.

Keywords Student's orientation, health promotion job, orientation list

Pages 24 p. + appendices 2 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA RAJAUS.....	2
3	OPISKELIJAN PEREHDYTTÄMINEN TERVEYDEN EDISTÄMISEN YKSIKÖSSÄ PEREHDYTYSLISTAN AVULLA	2
3.1	Perehdytys	2
3.1.1	Ohjaajan vaikutus perehdytykseen	4
3.1.2	Perehdytyksen apukeinot.....	5
3.1.3	Opiskelijan vaikutus perehdytykseen	6
3.2	Terveysten edistämistyö.....	7
3.2.1	Äitiys- ja lastenneuvola	8
3.2.2	Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	8
3.2.3	Aikuisneuvonta.....	9
3.3	Perehdytyslista	9
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	10
4.1	Tiedonhaku.....	12
4.2	Perehdytyslistan sisältö	13
4.2.1	Työympäristö.....	13
4.2.2	Harjoittelun lähtökohdat	14
4.2.3	Hoitotyön kokonaisuus	14
4.2.4	Turvallisuus	15
4.2.5	Terveysten edistämisen yksikön keskeisimpiä alueita	15
4.2.6	Harjoittelun päättyessä	16
5	POHDINTA.....	17
5.1	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	19
5.2	Työn hyödynnettävyys	20
5.3	Jatkokehittämisideat.....	21
	LÄHTEET	22

Liite 1 Perehdytyslista

1 JOHDANTO

Ohjattu harjoittelu tukee opiskelijan kehittymistä ammattilaiseksi. Kasvaminen ammatillisuuteen on prosessi, jonka ohjaamiseen työpaikkaohjaaja osallistuu. Ohjaussuhde on väliaikainen ja se koskee etukäteen suunniteltua ajanjaksoa. Ohjaus on palautteen antamista, vierellä kulkemista ja tukemista. Tavoitteena on edistää opiskelijan oppimista ja kriittisen ajattelun kehittymistä. Luottamuksellinen ohjaussuhde ja hyvä vuorovaikutus edesauttavat ohjauksen onnistumista. Opiskelijan työssä tapahtuvaa oppimista tukee lisäksi myös harjoittelupaikan myönteinen ilmapiiri. (Mykrä 2007, 21.)

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on annettava uudelle opiskelijalle ja työntekijälle riittävä perehdytys, joka kattaa tietoja työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä, työssä käytettävistä välineistä ja työtavoista. Työnantajan tulee tarvittaessa täydentää ja päivittää annettua tietoa ja ohjausta. (Työturvallisuuslaki 2002/738 § 14.)

Opinnäytetyö tehtiin opiskelijan perehdytyksestä ohjatun harjoittelun aikana. Toimeksiantaja oli Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä ja opinnäytetyön kohteena olivat terveyden edistämisen yksiköt Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän alueella, johon kuuluvat äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä aikuisneuvonta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää perehdytyslistaa, joka tuli käyttöön edellä mainittuihin paikkoihin Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän alueella. Perehdytyslistaa on tarkoitettu terveyden- ja sairaanhoitajaopiskelijoille sekä heidän ohjaajilleen. Opinnäytetyön tavoitteena oli opiskelijan perehdytyksen kehittäminen ohjatussa harjoittelussa, sekä selkeän ja yhtenäisen perehdytyslinjan löytäminen. Listan avulla mahdollistettiin hyvä ja yhdenmukainen perehdytys.

Perehdytykseen liittyvä aihe oli kiinnostava, koska se on aina ajankohtainen ja koskettaa niin opiskelijoita kuin työntekijöitäkin. Aiheesta löytyi hyvin lähteitä ja tutkittua tietoa, joka teki työnteosta mielekästä. Aihe on tärkeä ja keskustelua herättävä.

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat opiskelijan perehdytys, terveyden edistämistyö ja perehdytyslista.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA RAJAUS

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää perehdytyslistaa. Tavoitteena oli opiskelijan perehdytyksen kehittäminen ohjatussa harjoittelussa, sekä selkeän ja yhtenäisen perehdytyslinjan löytäminen. Perehdytyslistaa tuli käyttöön Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän alueen terveyden edistämisen yksiköihin, joihin kuuluvat äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä aikuisneuvonta. Perehdytyslistaa oli tarkoitettu sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoille sekä heidän ohjaajilleen.

Perehdytys on aiheena tärkeä ja se herättää paljon keskustelua. Perehdytys on aina ajankohtainen opiskelijan tai työntekijän aloittaessa uudessa työpaikassa ja siksi se koskettaa niin monia henkilöitä erilaisissa työympäristöissä.

3 OPISKELIJAN PEREHDYTTÄMINEN TERVEYDEN EDISTÄMISEN YKSIKÖSSÄ PEREHDYTYSLISTAN AVULLA

Hoitotyön koulutuksen keskeinen osa on ohjatut harjoittelut työelämässä. Opiskelijan ohjauksella ja perehdytyksellä on olennainen osa onnistuneeseen harjoitteluun, oppimiseen ja kehittymiseen. Työpaikkaohjaajalta vaaditaan ohjausosaamista, pedagogisia taitoja, oppimismenetelmien tuntemista sekä palautteenanto- ja arviointikykyä. Opiskelijanohjauskoulutukseen panostamalla sekä varaamalla riittävästi aikaa ohjaukseen ja ohjauskeskusteluihin voidaan edistää opiskelijaohjauksen laatua työelämän ohjauksessa harjoittelussa. (Karjalainen, Ruotsalainen, Sivonen, Tuomikoski, Huhtala & Kääriäinen 2015, 184–185.)

Ohjattuun harjoitteluun tuleville opiskelijoille tulee antaa mahdollisimman paljon erilaisia oppimiskokemuksia. Oppimistilanteissa tulee antaa hyvää ohjausta ja perehdytystä asioihin. Mitä enemmän perehdytykseen käytetään aikaa, sitä nopeammin opiskelija pääsee mukaan työyhteisöön ja työtehtäviin. Opiskelijan perehdytys saattaa olla aikaa vievää ja ohjaajan tulee se ymmärtää eikä kokea sitä rasitteena. Tulee muistaa, että opiskelijat voivat olla tulevia työkavereita. Ohjaajan motivaatio perehdyttämiseen vaikuttaa perehtymiseen ja opiskelijan haluun oppia uutta. (Surakka 2009, 55–56.)

3.1 Perehdytys

Perehdyttämisellä tarkoitetaan uudelle henkilölle suoritettavaa alkuohjausta työpaikalla. Sen keskeisin tavoite on saada uusi opiskelija tai työntekijä tuntemaan olonsa tervetulleeksi sekä saada hänet mahdollisimman nopeasti sisälle uuteen työhön. Perehdyttäminen alkaa suunnitelmalla, josta tulee käydä ilmi, kuka perehdyttää uuden henkilön, kuka esittelee hänet uudelle työyhteisölle ja käy läpi laajemmin työnkuvan. (Juuti & Vuorela 2015, 63.) Perehdyttäminen koskee sekä uusia opiskelijoita että työntekijöitä. Myös pitkän poissaolon jälkeen tulee työntekijä perehdyttää poissaolon aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Perehdyttämisellä saadaan uusi opiskelija ja työntekijä nopeasti työnteon pariin ja osaksi työyhteisöä. (Työterveyslaitos 2011.)

Työturvallisuuslaissa määrätään opiskelijan ja työntekijän perehdyttämisestä. Opiskelijalla ja työntekijällä on oikeus fyysisesti ja psyykkisesti turvalliseen oppimisympäristöön. Kaikilla aloilla on tärkeää perehtyä turvallisuuteen ja sen käytänteisiin yhdessä uuden opiskelijan tai työntekijän kanssa. Perehdyttämisen yksi tavoite on ohjata opiskelija turvalliseen tekemiseen. (Mykrä 2007, 14–15.)

Turvallisuuden lisäksi perehdytys sisältää monia erilaisia osa-alueita, joten opiskelijan perehdytys olisi hyvä aloittaa jo ennen opiskelijan harjoittelun alkamista lähettämällä hänelle tervetuloa-kirjeen. Tervetuloa-kirje sisältää esimerkiksi harjoittelupaikan lyhyen esittelyn, sen toimintatavat ja yhteystiedot. Opiskelijan on hyvä tietää myös, miten ensimmäinen harjoittelu-päivä etenee, kuka hänet vastaanottaa ja mihin kelloaikaan. Lisäksi ruokailuun ja vaatetukseen liittyvät asiat olisi hyvä mainita lyhyesti. Opiskelijalle voi liittää tarvittaessa tervetuloa-kirjeen loppuun materiaalia, johon hän voi tutustua etukäteen. (Haapa, Eckardt, Koota, Kukkonen, Pohjamies-Molander & Ruuskanen 2014, 28, 79.)

Kun perehdytettävä saapuu uuteen työpaikkaan, tulee hänelle esitellä työtila ja työvälineet sekä tutustuttaa hänet uusiin työntekijöihin ja muihin työyhteisön jäseniin. Uusi opiskelija tai työntekijä voi tuntea itsensä tervetulleeksi työpaikalle ainoastaan, jos hänet on huomattu. Uusi työntekijä vais-toaa herkästi, onko häntä odotettu vai ei. Perehdyttämissuunnitelman puuttuminen ja siihen valmistautumattomuus antaa helposti uudelle henkilölle käsityksen, ettei hän ole toivottu tulokas työpaikalle. (Juuti & Vuorela 2015, 64.)

Perehdytyksen alkaessa tulee huomioida, että ohjattu harjoittelu muodostuu kokonaisuudesta. Kun opiskelijan tulosta tiedetään työpaikalla, täytyy ottaa huomioon myös konkreettisia asioita. Ohjaaja voi etukäteen suunnitella omia työvuorojaan ja ajankäyttöä sekä miettiä, mitä kaikkea opiskelija voi oppia ympäristössä. Opiskelijalle tulee luoda riittävän haasteellisia työtehtäviä, mutta aina opiskelijan lähtötaso huomioiden. Tämän vuoksi ohjaajan olisi hyvä perehtyä ennen harjoittelun alkua opiskelijan mahdolliseen CV:n ja muistaa, että opiskelijan harjoittelu liittyy aina johonkin hänen opiskelemaansa kokonaisuuteen ja siihen kuuluvat tietyt tavoitteet ja harjoittelun tarkoitus. Työpaikkaohjaajan kuuluu saada käyttöönsä myös opetussuunnitelma, jotta hän voi opiskelijan kanssa yhdessä suunnitella tavoitteet harjoittelulle. Ohjaava opettaja vastaa opiskelijan arviointikeskusteluista ja on tukena opiskelijan ohjaamisessa. (Mykrä 2007, 8–9.)

Perehdyttämisen muodostuessa kokonaisuudesta tulee opiskelijalle antaa myös kokonaiskuva organisaatiosta ja sen toiminnasta. Hyvällä perehdyttämisellä edistetään uuden työntekijän ja opiskelijan suoriutumista sekä viihtyvyyttä työpaikalla. Työntekijän motivaatio vaikuttaa suurelta osin työnte-koon ja perehdyttäminen myös lisää sitä ja näin hänestä saadaan hyvä työ-yhteisön jäsen. Terveystieteiden opiskelijat arvostavat yleensä hyvää perehdytystä, koska tuleva vastuu uudessa ammatissa on niin suuri. Perehdytys antaa hyvän kuvan tulevasta ammatista ja osa sairaanhoitajaopiskeli-joista suunnittelee hakeutuvansa töihin mahdollisesti niihin paikkoihin,

joissa on ollut harjoittelussa. Opiskelijan roolissa on helpompi olla kuin valmiin hoitajan roolissa ja opiskelijasta siirtyminen hoitajaksi onkin usein stressaavaa, mutta siihenkin voidaan vaikuttaa hyvällä perehdytyksellä. (Surakka 2009, 74–77.)

Tutkittaessa opiskelijaohjauskäytäntöjä ohjaajien näkökulmasta saatiin selville, että ohjaajan oma työkokemus oli tilastollisesti merkittävässä asemassa opiskelijaohjauksessa ja perehdytyksessä. Pitkä työkokemus tuo varmuutta työhön ja ohjaaja tietää varmasti työpaikan säännöt ja tavat sekä miten toimitaan opiskelijaohjauksessa ja perehdyttämisessä. Ohjaajan työkokemus vaikutti myös opiskelijoiden motivaatioon. Tutkimuksen mukaan työntekijät, joilla oli lyhyt työkokemus takana, huomasivat itse tuntevansa ohjauskäytännöt heikommin kuin pidemmän työkokemuksen omaavat. Työkokemuksen lisäksi opiskelijan onnistunut ohjattu harjoittelujakso edellyttää, että ohjaajalla ja muilla työntekijöillä on selkeät ja yhtenäiset ohjauskäytännöt, kuten perehdytyslistojen käyttö. Tämän lisäksi tarvitaan myös riittäviä resursseja, että hoitajia ja aikaa perehdytykseen olisi tarpeeksi ohjauksen toteuttamiseen. (Kälkäjä, Ruotsalainen, Sivonen, Tuomikoski, Vehkaperä & Kääriäinen 2016, 229, 231.)

3.1.1 Ohjaajan vaikutus perehdytykseen

Onnistuneeseen ohjattuun harjoitteluun vaikuttavat myös ohjaajan henkilökohtaiset ominaisuudet, joita ovat esimerkiksi ystävällisyys ja luotettavuus. Ohjaajan tulee omata myös hyvät vuorovaikutustaidot. Ohjaajalta vaaditaan paljon ja hänen tarvitsee osata ottaa huomioon opiskelijan lähtötaso sekä opintojen vaihe ja muuttaa näiden mukaan myös omia toimintatapojaan. (Kälkäjä ym. 2016, 231.) Hyvä ohjaaja luo oppimistilanteita ja huomioi opiskelijan oppimistarpeet. Ohjaajan tärkeä rooli on olla oppimisen edistäjä ja roolimalli. Myös persoonallisuus on avaintekijä yhteistyön onnistumiselle. Opiskelijoiden mielestä ohjaajan tulisi olla innostunut, helposti lähestyttävä, kärsivällinen ja ymmärtäväinen. Vastaavasti huonolla ohjaajalla ei opiskelijoiden mielestä ole tarpeeksi asiantuntijuutta ja yhdenmukaisuutta ohjauksessa. Ohjaaja, joka ei välitä ohjauksesta on usein etäinen, vaikeasti lähestyttävä ja ei tunnu pitävän työstään. (Puttonen 2009, 21.) Opintojen alkuvaiheessa ohjaaja on opiskelijan tuki ja turva sekä toimii mallina, jonka toimintatapoja ei kyseenalaisteta. Opintojen keskivaiheessa ohjaajan tulee toimia tasa-arvoisena yhteistyökumppanina opiskelijan kanssa ja loppuvaiheessa ohjaajan tulee osata pohtia ja keskustella reflektiivisesti hoitotyöhön liittyvistä asioista. (Kälkäjä ym. 2016, 231.)

Sairaanhoitaja- ja kättilöopiskelijoiden ohjaajille tarkoitetussa oppaassa korostetaan ohjaajan merkitystä opiskelijan hyvinvoinnin ja oppimismotivaation suhteen. Ohjaajalla on etuoikeus ja vastuu opiskelijan auttamisessa saada yhdistettyä koulussa opittu teoria käytäntöön harjoittelupaikalla. Kyselytutkimuksen mukaan sairaanhoitaja ohjaajat kokivat ohjaussuhteen luomisen olevan erittäin tärkeää ohjauksen ja harjoittelun onnistumisen takamiseksi. Ohjaajien järjestämä aika opiskelijalle henkilökohtaiseen keskusteluun paransi ohjaussuhdetta. Aikaisempien tutkimuksien mukaan ohjaussuhde on ohjauksen ydin ja opiskelijat, jotka ovat kokeneet hyvän vuoro-

vaikutussuhteen ohjaajan kanssa, ovat olleet myös tyytyväisimpiä harjoittelujaksoonsa. (Kukkola 2008, 58.) Opiskelijan on tärkeä oppia kädentaitoja potilastyössä valvotussa ympäristössä, missä riskien mahdollisuus on minimoitu. Oppaassa mainitaan todennäköisyytenä myös se, että useat opiskelijat ottavat erityisesti toimintamalleja ohjaajaltaan ja toistavat näitä omassa työelämässään tiedostamatta tätä. (Guidance for mentors of student nurses and midwives 2005.)

Kyselytutkimuksen mukaan sairaanhoitaja ohjaajat kokivat ohjaussuhteen luomisen olevan erittäin tärkeää ohjauksen ja harjoittelun onnistumisen takaamiseksi. Ohjaajien järjestämä aika opiskelijalle henkilökohtaiseen keskusteluun paransi ohjaussuhdetta. Aikaisempien tutkimuksien mukaan ohjaussuhde on ohjauksen ydin ja opiskelijat, jotka ovat kokeneet hyvän vuorovaikutussuhteen ohjaajan kanssa, ovat olleet myös tyytyväisimpiä harjoittelujaksoonsa. (Kukkola 2008, 58.)

Harjoittelun aikana ohjaajan rooli on olla tukena opiskelijalle ja kulkea tämän rinnalla. Ohjaajan tulee myös edistää ohjattavan omaa kasvua sekä vahvistaa opiskelijan itsetuntoa. Ohjaajalta vaaditaan vahvaa ammatillista osaamista, sekä kiinnostusta ohjata opiskelijaa ammatilliseen kasvuun. Ohjaus vaatii jatkuvaa palautetta, ohjaamista, arviointia ja tukea. Voidaan määritellä, että ohjaajan ominaisuuksiin olisi hyvä kuulua seuraavia piirteitä, kuten empatia, kyky vastaanottaa viestejä, kuunteleminen, havainnointi, välittömyys, vuorovaikutustaidot, vastaanottavaisuus, kontrollointikyky, aktiivisuus, motivaatio ja myönteinen suhtautuminen. (Mykrä 2007, 11–12.)

Englannissa opiskeleville sairaanhoitaja-opiskelijoille on pidetty yhtenä tärkeimmistä osa-alueista mentorointia harjoitteluissa. Ammattitaitoinen ohjaaminen harjoittelussa edesauttaa opiskelijan valmiuksia siirtyä opiskelusta työelämään. Vaikka ohjaamista on suoritettu Englannissa kauan, on siihen nyt ruvettu kiinnittämään enemmän huomiota, koska aiheesta on tehty tutkimuksia minkä tulokset ovat puhuneet sen puolesta, että opiskelijoille tulisi taata laadukas ohjaaminen. Lisäksi on havaittu, että opiskelijan tulee keskittyä vastaanottamaan ohjausta eikä harhautua aiheesta. Ohjaamisen tärkeys tulee arvoonsa silloin, kun kyseessä on opiskelijalle haastava tilanne, koska tällöin hänellä on henkilö johon hän voi luottaa. (Robinson, Cornish, Driscoll, Knutton, Corben & Stevenson 2012.)

3.1.2 Perehdytyksen apukeinot

Perehdytys vaatii ohjaajalta paljon, joten kaikki tuki ja apu on tarpeen. Työpaikoilla harjoitteluiden ohjaajat toivoisivat, että työnantaja ja esimies huomioisivat paremmin opiskelijan ohjaamisen ja lähiohjaajien tekemän työn perehdytyksessä. Työnantaja kertoo yleensä vain, että opiskelija on tulossa ja sen jälkeen ohjaajat jäävät yksin ohjaustyön kanssa. Esimiehen tulisi kiinnittää huomiota opiskelijoihin, millä aikavälillä opiskelijoita tulee ja kuka on ohjaaja. Opiskelijaohjausta tulisi olla sopivilla aikaväleillä, ettei vain yksi työyhteisön jäsen ole jatkuvasti ohjaajan roolissa vaan pidettäisiin säännöllinen kierto kaikkien kesken tasapuolisesti. Esimiehen omat ohjauskokemukset, opiskeluhistoria ja näistä kulunut aika vaikuttavat esimiehen päätöksiin opiskelijaohjaus asioissa. (Sipponen 2009, 51.)

Perusterveydenhuollon opiskelijaohjaajien mielipiteitä opiskelijaohjauksesta käsittelevän kyselytutkimuksen mukaan ohjaajat kaipaavat enemmän tukea ohjaukseen korkeakouluilta ja työyksikkönsä esimiehiltä. He toivovat myös enemmän aikaa valmistautua ennen ohjaussuhteen alkamista. Useampi ohjaaja koki myös, että hyvä käytäntö olisi, jos yhdellä ihmisellä olisi vastuu opiskelijoiden harjoitteluista ja hän saattaisi tiedot eteenpäin muille ennen harjoittelujakson alkamista. Hoitajat perusterveydenhuollossa kokivat myös, että ohjaajat ja ohjattavat hyötyisivät kaikki enemmän, jos ohjaajia olisi enemmän kuin yksi opiskelijaa kohden. Tämä helpottaisi ohjaajien työtä ja opiskelijat kokisivat ja oppisivat mahdollisesti myös enemmän. (Bos, Löfmark & Törnkvist 2009, 361.)

Ohjaajien tueksi perehdytykseen on olemassa myös erilaisia työvälineitä, kuten kirjalliset ja sähköiset oppaat sekä suullinen ohjaus ja keskustelu. Monissa paikoissa on oma perehdyttämisohjelma, josta tulee ilmi työpaikan arvot, ohjeet, toimintamallit ja periaatteet. (Surakka 2009, 73.) Myös ohjaajakoulutusta voidaan hyödyntää perehdytyksen tueksi. Ohjaajakoulutukset kehittävät työpaikkaohjaajien omaa ohjaus- ja arviointiosaamista sekä antavat heille tukea ja uutta näkökulmaa ohjaamiseen. Ohjauskoulutuksen tarkoituksena on parantaa työpaikalla tapahtuvaa ohjausta sekä ohjaajien koulutusta. (Lammi 2012, 5–8.)

Ohjaajakoulutus lisää ammattitaitoa opiskelijaohjaukseen ja se antaa samassa motivaatiota ohjaajalle ylläpitää omaa ammattitaitoaan. Ohjaajakoulutus koettiin parantavan myös vuorovaikutuskykyä, joilla ohjaaja pystyy luomaan paremman vuorovaikutussuhteen opiskelijan sekä muiden ihmisten kanssa. Näiden asioiden myötä ohjaaja kykenee toimimaan parempana roolimallina opiskelijalle. (Kukkola 2008, 57–58.)

Ohjaajakoulutuksista työpaikoilla sopii työnantaja ja hän arvioi, onko koulutukselle tarvetta ja sen toteutukselle riittävästi resursseja. Ohjaajakoulutuksia on olemassa erilaisia ja niiden kestot ja toimintamallit vaihtelevat. Parhaimmillaan koulutus voi olla laajuudeltaan kolme opintoviikkoa ja se voidaan toteuttaa mentorointina työpaikalla, sähköisesti verkossa tai monimuoto-opiskeluna. (Lammi 2012, 41–42.)

3.1.3 Opiskelijan vaikutus perehdytykseen

Ohjatun harjoittelun onnistuminen ei ole aina pelkästään ohjaajasta ja perehdytystavasta kiinni. Opiskelijat voivat itse tuottaa toiminnallaan haasteita perehdytykseen ja vaikuttaa sen onnistumiseen. Eräässä laadullisesta tutkimuksessa käytiin läpi opiskelijaohjaajien käsityksiä haasteellisista opiskelijaohjaustilanteista. Tutkimukseen oli osallistunut 18 opiskelijaohjaajaa, joilla oli kokemusta haasteellisista ohjaustilanteista. Ohjaajat kokivat tarvitsevänsä paljon sosiaalista tukea, resursseja ja ohjausosaamista selviytyäkseen haasteellisesta opiskelijaohjaustilanteesta. (Juntunen, Ruotsalainen, Tuomikoski & Kääriäinen 2016, 123, 134.)

Laadullisen tutkimuksen mukaan opiskelijoiden heikko orientaatio, puutteelliset oppimisvalmiudet, vähäinen motivaatio ja epäammattimainen toiminta aiheuttavat suurimpia haasteita ohjaustilanteisiin. Heikko orientaatio

voi näkyä keskittymisvaikeuksina tai heikkona valmistautumisena harjoitteluun. Puutteelliset oppimisvalmiudet näkyvät esimerkiksi henkilökohtaisina oppimisvaikeuksina ymmärtää kirjallisia ohjeita tai hahmottaa tärkeitä osa-alueita. Vähäinen motivaatio näkyy suorituskeskeisyytenä. Epäammatimainen toiminta ilmeni vaikeutena noudattaa työmaailman sääntöjä sekä heikkoina vuorovaikutustaitoina. Tämän seurauksena voi jopa asiakasturvallisuus vaarantua. Näihin tilanteisiin ohjaajan, esimiehen ja opettajan tulisi puuttua. (Juntunen ym. 2016, 123, 134.)

3.2 Terveyden edistämistyö

Terveyden edistäminen tarkoittaa yksilön tai yhteisöjen mahdollisuuksien lisäämistä vaikuttaa omaan terveyteensä, sen määrittäjiin ja niiden kautta terveyden kohentamiseen. Terveyden edistäminen on tavoitteellista ja välineellistä toimintaa joka parantaa hyvinvointia ja ehkäisee sairauksia. Se käsittää taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöllisiä tekijöitä, jotka omalta osaltaan edistävät terveyttä. (Hyvinvointi- ja terveyserot 2015.)

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan monissa paikoissa erilaisin palveluin. Esimerkiksi terveystalveluiden tehtäviin kuuluvat terveyskasvatus sekä koko väestön terveydentilan ja siihen vaikuttavien asioiden seuranta. Terveydenhoitopalveluihin kuuluvat muun muassa terveystarkastukset, neuvolapalvelut, kouluterveydenhuolto sekä seulonta-tutkimukset. Terveyden edistämistä tapahtuu myös kuntoutuksen asiakas-työssä. (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen 2016.)

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu jokaisen kunnan tehtäviin. Kuntalain (1995/365, § 1) mukaan kunnan tulee pyrkiä edistämään kaikkien asukkaidensa hyvinvointia jatkuvalla toiminnalla, jonka myötä kunta tarvitsee pysyvät terveyden edistämistoiminnan mahdollistavat rakenteet. Rakenteet muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joihin kuuluvat kaikki hyvinvointitietoa tuottavat tekijät kuten seuranta- ja raportointijärjestelmä, johtamisen työvälineet, osaava henkilökunta sekä hyvät toimintakäytännöt. (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen 2016.)

Kuntalain lisäksi myös terveydenhuoltolaissa painotetaan kunnan tehtävää terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Kunnan on asetettava strategisessa suunnittelussaan tarpeenmukaiset terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet. Tavoitteiden toteutumista tulee seurata ja niistä tulee raportoida valtuustolle vuosittain. Kunnan eri toimialojen täytyy olla yhteistyössä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Terveydenhuoltolaki 2010/1326, § 12.)

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä toteuttaa terveyden edistämistyötä kaikilla terveydenhuollon toimialoilla. Terveyden edistämisestä FSHKY:n alueella on tehty kirjallinen terveyden edistämissuunnitelma 2016, mikä ohjaa ja tukee ammattilaisia työssään. Suunnitelma on myös kaikkien kunta-laisten luettavissa FSHKY:n kotisivuilla. Suunnitelmaan on eritelty tehostamisalueet ja tavoitteet palvelualueittain. Tarkoituksena suunnitelmassa on avata terveyden edistämistyötä käytännössä ja se toimii henkilöstön perehdytysoppaana työhön. (Terveyden edistämissuunnitelma 2016, 4–5.)

Terveydenedistämistyössä terveydenhoitajan tehtävänä on terveyttä edistävää toimintaa yhteiskunnassa yhteistyötahojen kanssa. Terveydenhoitajan tulee toteuttaa työssään kansallisia suosituksia ja toimeenpanoja. Hänen tulee myös vahvistaa terveyden edistämisen käsitettä terveystalveissa. Terveyden edistämistyötä toteutetaan eri osa-alueilla, jotka koostuvat yksilöstä, perheestä, ryhmästä, yhteisöstä, väestöstä ja yhteiskunnasta. Olennaista terveyden edistämistyössä on, että sitä toteutetaan terveyttä edistävällä tavalla eli keskitytään sairauksien sijaan terveyteen. Työssä mahdollistetaan asiakkaiden osallistuminen ja voimavarat. Terveys tulee ottaa huomioon kokonaisvaltaisesti ja nähdä siihen vaikuttavat yksilölliset sekä ulkopuoliset tekijät. Työn sisältö ja menetelmät vaihtelevat työn kohteen perusteella. (Haarala, Honkainen, Mellin & Tervaskanto-Mäentausta 2015, 26–43.)

FSHKY:ssä terveyden edistämisyksiköitä on olemassa eri paikkakunnilla ja sen alueeseen kuuluvat Forssa, Jokioinen, Humppila, Tammela ja Ypäjä. Seuraavissa luvuissa kerrotaan lyhyesti mitä nämä terveyden edistämisyksiköt tarkoittavat ja mitä ne pitävät sisällään FSHKY:n alueella.

3.2.1 Äitiys- ja lastenneuvola

Lastenneuvolan palveluiden piiriin kuuluvat alle kouluikäiset lapset sekä heidän perheensä. Lastenneuvolassa pyritään edistämään koko perheen hyvinvointia sekä turvaamaan jokaisen lapsen terveys. Lapsen kasvua ja kehitystä seurataan tarkastuskäynneillä, joissa osissa on mukana myös lääkäri. (Lastenneuvola 2016.)

Äitiysneuvolassa terveydenhoitaja ja lääkäri ovat perheen kanssa yhteistyössä koko raskausajan. Äitiysneuvola tarjoaa perheelle tukea ja palveluita raskauden, synnytyksen ja lapsivuodeajan aikana. Sen tavoitteena on tukea koko perheen hyvinvointia, sisäisiä ihmissuhteita ja voimavaroja sekä vanhemmuuteen kasvua. Äitiysneuvolan yhteistyökumppaneita ovat äitiyspoliklinikka, synnytyssairaala, psykiatrian poliklinikka, perheneuvola, sosiaalitoimi ja perheasiain neuvottelukeskus. (Äitiysneuvola 2016.)

Lasten- ja äitiysneuvola toimivat saman katon alla. Siellä työskentelevät moniammatillinen työryhmä, johon kuuluvat neuvolan terveydenhoitajat, neuvolapsykologi, perhetukiterveydenhoitaja ja lääkäri. Lisäksi yhteistyökumppaneihin sisältyy muun muassa kotipalvelun työntekijä ja tarvittaessa lastensuojelun työntekijä. (Lastenneuvola 2016.)

3.2.2 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on ennaltaehkäisevää ja lakisääteistä terveydenhoitoa. Kouluterveydenhuollon tavoitteena on terveen kasvun ja kehityksen tukeminen, terveyden edistäminen sekä koko kouluyhteisön hyvinvoinnin takaaminen. Kouluterveydenhuolto sisältää määrääjain tehtävien terveystarkastuksien lisäksi rokotukset, ensiavun toteuttamisen koulutapaturmissa, tiedon annon ravitsemuksesta, liikunnasta ja unesta sekä ehkäisystä ja päihitteiden käytöstä. (Kouluterveydenhuolto 2014.)

Opiskeluterveydenhuolto on tarkoitettu ammattikorkeakoulussa, toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa, ammatillisessa aikuiskoulutuksessa tai lukiossa opiskeleville. Palvelun tarkoituksena on antaa yksilöllistä terveysneuvontaa mikä tukee itsenäistymistä, opiskelukykyä, terveellisiä elämäntapoja, mielenterveyttä ja ennaltaehkäisee kiusaamista. Terveysterveystarvotajan keskeisiin tehtäviin kuuluu neuvonta sairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa, omahoidon ohjaus, ensiapu tapaturmissa, rokotukset ja ehkäisyneuvonta. (Opiskeluterveydenhuolto 2014.)

Terveysterveystarvotaja on terveyden edistämisen ja hoitotyön asiantuntija koulu- ja opiskeluyhteisöissä. Terveysterveystarvotaja toimii yhteistyössä lääkärin kanssa. Työn kuvaan kuuluu myös osallistua koulu- ja opiskeluyhteisöjen terveyden edistämisen suunnitteluun, toteutukseen ja vanhempaintapahtumiin. (Haarala ym. 2015, 290–291.)

3.2.3 Aikuisneuvonta

Aikuisväen neuvolapalveluista vastaa aikuisneuvolat. Asiakkaat hakeutuvat ja heitä ohjataan palvelun piiriin elämäntapamuutosten vuoksi. Terveysterveystarvotajan tehtävänä on antaa yksilöllistä terveysneuvontaa, seurata terveydentilaa ja olla tukena elämäntapamuutoksissa. Terveysterveystarvotaja huolehtii myös rokotuksista ja toimii kansansairauksien ennaltaehkäisemiseksi, kuten valtimo- ja verenpainetautien. (Aikuisneuvonta 2016.)

Jokaisen kuntalaisen oikeus on hakeutua omaehtoiseen terveystarkastukseen terveydenhoitajan vastaanotolle. Terveysterveystarvotajalta saa tietoa terveyteen vaikuttavista tekijöistä. Tarvittaessa asiakas ohjataan eteenpäin lääkärinvastaanotolle ja laboratoriokokeisiin. Aikuisneuvontaan kuuluu myös seulonnat, omahoitopisteet ja pitkäaikaissairauksien hoito sekä seuranta, kuten tyypin 1 ja 2 diabetes. (Aikuisneuvonta 2016.)

3.3 Perehdytyslista

Perehdyttäminen sisältää monia erilaisia aihealueita, joten niiden läpikäymisen tukena voidaan käyttää esimerkiksi perehdytyslistaa. Perehdytyslistasta on hyvä seurata mitä on käyty läpi ja siten perehdytykseen osallistuvat tietävät mitä asioita on opiskelijalle jo ehditty perehdyttää. (Mykrä 2007, 14–15.) Perehdytyslistojen avulla pystyy helposti tarkistamaan, että perehdytettävä saa tiedon jokaisesta tarpeellisesta asiasta työpaikan käytäntöihin liittyen. Perehdytystä voi listan avulla myös suunnitella etukäteen ja se helpottaa näin ohjaajan työtä. Perehdytyslista on hyvä antaa myös opiskelijalle, koska se auttaa häntä muodostamaan kokonaiskuvan työpaikan asioista paremmin. (Frisk 2010, 13.)

Työturvallisuuskeskuksessa on tehty perehdyttämisen avuksi tarkistuslistoja, joilla varmistetaan asioiden läpi käyminen ja oppiminen. Perehdytyslista on tarkoitettu sekä perehdyttäjien, että perehdytettävien käyttöön. Se sisältää jäsenneellyn luettelon asioista, joita perehdytyksessä tulisi ottaa huomioon ja käydä opiskelijan kanssa läpi. (Perehdyttämisen tarkistuslista 2016.)

Australiassa otettiin käyttöön hoitajan työtä helpottava perehdytyksen tarkistuslista, joka arvioi perehdytyksen menetelmiä. Tarkistuslista sisälsi henkilöstön ja organisaation esittelyn sekä työpaikan hätätoimenpideohjeet. Australiassa vanhustyöhön kaivataan lisää hoitohenkilökuntaa ja perehdytyslistan käytön myötä hoitajan perehdytys helpottui ja teki perehdytyksestä asianmukaista, joka lisäsi hoitajien vanhustyökokemuksien mielekkyyttä ja sen kautta myös työntekijöitä kyseiseen työhön. (Andrews-Hall, Cubit, Fassett, Venter, Menzies & Jongeling 2007, 356.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän alueen terveyden edistämisen yksiköt toivoivat perehdytyslistaa, joka helpottaisi ohjaajia luomaan selkeän ja yhtenäisen perehdytyslinjan sekä kehittäisi opiskelijan perehdytystä. Tarkoituksena oli tuottaa perehdytyslista terveyden- ja sairaanhoitajaopiskelijoille FSHKY:n alueen terveyden edistämisen yksikköihin, joihin kuuluvat äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä aikuisneuvonta.

Perehdytyslistan myötä opinnäytetyöstä tuli toiminnallinen. Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin kehittämistehtävänä toimeksiantajan vaatimusten, tarpeiden ja toiveiden mukaan. Kehittämistehtävä tavoittelee käytännön toiminnan kehittämistä, ohjeistamista tai järjestämistä. (Vilkka & Airaksinen 2003, 9.)

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteutukseen etsittiin jo käytössä olevia perehdytyslistoja ja käytäntöjä erilaisissa työpaikoissa, jotta niistä saatiin mallia perehdytyslistan tekemiseen. Näiden lisäksi osallistuttiin terveydenhoitajien kokouksiin, joissa kehitettiin yhdessä perehdytyslistaa.

Opinnäytetyöhön etsittiin teorian tietoa ja tutkittua tietoa hyvästä perehdyttämisestä ja siihen liittyvistä asioista, terveydenedistämistyöstä ja mitä hyvä perehdytyslista pitää sisällään. Lähdeaineistossa perehdyttiin niiden tunnettavuuteen, ikään, uskottavuuteen ja laatuun. Mahdollisimman tuore lähdeaineisto on yleensä varma valinta sekä saman tekijän toistuvuus aineistoissa vahvistaa varmuutta. Tämä on osoitus siitä, että tekijällä on tunnettavuutta sekä asiantuntijuutta alallaan. (Vilkka & Airaksinen 2003, 72.)

Vaikka lähdeaineistoon perehdyttiin jo etukäteen, opinnäytetyön aloittaminen ja toiminnallisen osuuden hahmottaminen oli silti vaikeaa. Toiminnallisen osuuden tiimoilta tuli olla yhteydessä Forssan neuvolaan ja käydä tapaamassa siellä työskenteleviä terveydenhoitajia. Perehdytyslistaa suunniteltiin siellä osastotunnin merkeissä yhdessä terveydenhoitajien kanssa.

Osastotunnit auttoivat opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteutuksessa, koska sisällön ratkaisee se, kenelle idea on suunniteltu. Osastotunnilla saatiin suunnitella perehdytyslistan sisältöä yhdessä kohderyhmään kuuluvien terveydenhoitajien kanssa. Ilman varsinaista kohderyhmää, toiminnallinen opinnäytetyö on hankala toteuttaa, koska kohderyhmä rajaa työn laajuuden sekä auttaa teoksen toteutuksessa ja sisällön suunnittelussa. (Vilkka & Airaksinen 2003, 40.)

Opinnäytetyöaihe oli peräisin työelämästä, joten se tuki tekijän ammatillista kasvua parhaalla mahdollisella tavalla. Tässä kohtaa saatiin mahdollisuus peilata omia tietoja ja taitoja sen hetkisen työelämän tarpeisiin. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteutuksessa pääsee toimeksiannon kautta ratkaisemaan käytännönläheistä ongelmaa sekä työskentelemään laaja-alaisesti ja itsenäisesti aiheen parissa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 17.)

Ensimmäisellä osastotunnilla keväällä sovittiin, että perehdytyslistasta tulee sellainen, josta ohjaaja sekä opiskelija saavat tietoa, mitä aihealueita tulisi käydä läpi harjoittelun alussa, aikana ja lopussa, jotta perehdytys olisi kokonaisvaltaista. Terveystenhoitajat kokivat perehdytyksen tarvitsevan yhteisen linjan, jotta jokainen ohjaaja osaisi ja muistaisi käydä kaikki tärkeät ja tarvittavat asiat perehdytykseen liittyen läpi yhdessä opiskelijan kanssa. Tämän kautta kaavailtiin ensimmäisessä kokouksessa perehdytyslistasta tulevan tarkistuslistan tapainen, jossa on tärkeät asiat listattuna yleisellä tasolla. Asioiden läpikäymisen jälkeen opiskelija merkitsee rastin käydyn aihealueen perään tiedoksi siitä, että asia on käyty yhdessä ohjaajan kanssa läpi. Terveystenhoitajat antoivat myös omia ehdotuksiaan listaan kuten työvaatetuksesta, salassapitosopimuksen laatimisesta, seurantalomakkeen laatimisesta ja tietoa terveyden edistämisyksiköiden keskeisimmistä alueista. Näiden tietojen avulla muodostui hahmotelma asioista, joita perehdytyslista sisältäisi.

Perehdytyslistan suunnitteluun ja toteutukseen vaikuttivat haastavalla tavalla kohteiden määrä ja erilaisuus, koska sen tarkoitus oli palvella työntekijöitä ja opiskelijoita äitiys- ja lastenneuvolassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä aikuisneuvonnassa. Perehdytyslistan tuli olla melko yleisellä tasolla ilman tarkennuksia.

Perehdytyslistan tekeminen aloitettiin miettimällä, mitä asioita tulee jokaisessa harjoittelussa käydä läpi opiskelijan kanssa opiskeluihin liittyen ja listasimme ne asiat ylös. Näitä asioita olivat tavoitteiden laatiminen, työvuorolistojen suunnittelu sekä väli- ja loppuarvioinnin ajankohdan sopiminen.

Työturvallisuuskeskuksen sivuilta löytyi perehdytyksen tarkistuslista, josta sai ideoita mitä yleisiä asioita listaan voisi laittaa, kuten esimerkiksi henkilökunnan tilat, sairauspoissaolot, asiakasryhmät ja mahdolliset koulutukset vrt. Perehdytyksen tarkistuslista 2016. Tämän ja omien pohdintojen sekä terveydenhoitajien ohjeiden avulla saatiin alustava perehdytyslista toteutettua kesän aikana. Tämän jälkeen sovittiin toinen käynti syksyn alkuun Forsan neuvolan osastotunnille, jotta perehdytyslistaa käytäisiin vielä läpi ja siihen tehtäisiin tarvittavat muutokset.

Alustava perehdytyslista sai toisella osastotunnilla terveydenhoitajilta hyvän vastaanoton ja he pitivät listan ulkoasusta. He halusivat tarkentaa terveyden edistämisyksiköiden keskeisimpiin alueisiin muutamia kohtia, jotta asiat vastaisivat kaikkia terveyden edistämisen yksiköitä. Näitä aihealueita olivat muun muassa seurantalomakkeet ja seulonnat, vanhemmuuden tukeminen ja ehkäisyneuvonta. Perehdytyslistaa läpikäydessä terveydenhoitajat halusivat jättää vielä muutamia tarkennuskohtia pois, kuten esimer-

kiksi imettämisen, koska se ei liity kaikkien terveyden edistämisen yksiköiden toimintaan. Terveystenhoitajat kokivat sen kuuluvan vanhemmuuden tukemisen sisälle, joten he osaisivat siitä perehdytyksessä kertoa ilman, että se on erikseen mainittu. Ehkäisyneuvonnan maininta listassa tuotti myös pohdintaa, mutta sen annettiin jäädä listaan, sillä siitä puhutaan melkein kaikissa terveyden edistämisen yksiköissä.

Toisella osastotunnilla syksyn alussa perehdytyslista käytiin kohta kohdalta läpi ja listan aihejärjestys täsmennettiin yhdessä terveydenhoitajien kanssa, jotta siitä tuli johdonmukaisempi sekä terveyden edistämisen yksiköiden toimintaympäristöön paremmin sopiva. Aiheiden täsmennyksen jälkeen lista hieman supistui, koska asioiden haluttiin olevan listassa yleisellä tasolla ilman tarkennuksia. Asioita päätettiin tämän vuoksi yhdistää. Ohjaajan tulee itse avata perehdytyslistan asioiden sisällöt opiskelijalle laajemmin sekä kertoa, miten ne käsitellään missäkin yksikössä. Listasta poistettujen sekä yhdistettyjen asioiden lisäksi saatiin myös muutama lisäys, kuten opiskelijapalautteen teko FSHKY:lle sähköisen Webropol-järjestelmän kautta.

Alustavan perehdytyslistan ulkoasu oli yksinkertainen. Tästä mainittiin toisella osastotunnilla ja ehdotettiin mahdollisen kuvan lisäämistä kanteen sekä kirjoitusfontin muuttamista. Terveystenhoitajat pitivät listan ulkoasun yksinkertaisuudesta, eivätkä halunneet siihen mitään kuvia tai edes kirjoitusfontin muuttamista. Ainoastaan FSHKY:n logo oli toivottavaa, jotta työstä tulisi virallisempi. Olimme logosta yhteydessä toimeksiantajaan, joka auttoi logon saamisessa listaan.

Kun listan muokkaus oli valmis, se lähetettiin sähköpostitse uudestaan toimeksiantajalle ja terveydenhoitajille lopulliseen tarkistukseen, jotta kaikki asiat olivat varmasti oikein. Terveystenhoitajat olivat tyytyväisiä listaan eivätkä kokeneet sen tarvitsevan enää muutoksia. Toimeksiantaja piti myös listasta ja se vastasi odotuksia. Toimeksiantaja toivoi listan asioiden muokkaamista vielä aakkosjärjestykseen, joten tämä toive toteutettiin. Lopullinen perehdytyslista lähetettiin sähköposti liitteenä toimeksiantajalle. Perehdytyslistasta tehtiin sekä paperinen, että sähköinen, jotta listaa voi tulevaisuudessa tarvittaessa päivittää. Perehdytyslista on työn liitteenä (Liite 1).

Perehdytyslistasta onnistui ja siitä tuli toimeksiantajaa tarkoituksen mukaisella tavalla palveleva. Toiminnallisen opinnäytetyön myötä sai toteuttaa ja luoda uutta, joka puolestaan avasi ammattilaisten näkemystä, miten kyseisiä asioita voidaan myös toteuttaa. Toiminnallisesta opinnäytetyöstä hyötyy niin sen tekijä kuin toimeksiantajakin. (Vilka & Airaksinen 2003, 69.)

4.1 Tiedonhaku

Teoriatiedon etsimiseen käytettiin Medic-tietokantaa. Sieltä löytyi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja tutkimuksia. Hakusanoina käytettiin ohjaus, perehdytys, hoitotyö, terveyden edistäminen, terveyden edistämisen yksikkö, terveydenhoitaja, sairaanhoitaja, työelämän harjoittelu, ohjattu harjoittelu, perehdytyslista, perehdytyksen sisältö, opiskelija, ohjaaja, tarkistuslista. Haku rajattiin suomenkieliseen ja englanninkieliseen materiaaliin, jotka oli julkaistu vuosina 2006–2016. Lähteitä etsittiin myös käsihaulla

Hoitotiede ja Tutkiva hoitotyö -lehdistä sekä muista hoitotyöhön liittyvästä kirjallisuudesta.

Englanninkielisiä lähteitä etsittiin PubMed-tietokannan kautta hakusanoin student orientation ja checklist. Myös google scholarin kautta löytyi englanninkielisiä lähteitä hakusanoin guidelines, checklist, guiding nursing student.

4.2 Perehdytyslistan sisältö

Perehdytyslistasta tehtiin toimeksiantajan toiveiden mukaan tarkistuslistan tapainen vihko. Sen ulkoasu on selkeä ja yksinkertainen. Perehdytyslistan kanteen tulee laittaa harjoittelupaikan, opiskelijan ja ohjaavan opettajan yhteystiedot. Keskiäukeama koostuu perehdytyksen sisällöstä ja takakanteen on jätetty tilaa mahdollisille muistiinpanoille.

Perehdytyslistan sisältö on jaoteltu kohta kohdalta omien isojen otsikoiden alle selkeästi ja yleisellä tasolla. Jokaisen aihealueen perään jätettiin tyhjä tila, johon merkitään rasti asian läpikäymisen toteutumisen merkiksi. Perehdytyslistasta on siis mahdollista seurata miten perehdytys etenee, mitkä asiat on jo käyty läpi ja mitkä vielä käymättä. Seuraavissa kappaleissa tuodaan esille perehdytyslistan sisällön aihealueet ja kuvaillaan niiden tarkoitusta perehdytyksessä.

4.2.1 Työympäristö

Työympäristö on perehdytyslistan ensimmäinen iso otsikko. Sen alle lukeutuvat alueet, joita käydään läpi opiskelijan kanssa harjoittelun alussa. Työympäristö on usein ensimmäinen johon tutustutaan. Opiskelijalle tulee esitellä yksikön henkilökunta sekä yksikön toimintatilat. Keskeisiin hoitovälineisiin tutustuminen ja niiden sijaintien näyttäminen ovat heti harjoittelun alussa tärkeitä, jotta opiskelija osaa niiden oikeaoppisen ja turvallisen käytön. Ohjaajan tulee käydä läpi työajat ja siihen sisältyvien ruokataukojen ajankohdat.

Neuvolassa työvaatetukseen tulee kiinnittää huomiota ja tätä asiaa korostivat myös terveydenhoitajat osastotunnilla, koska useimmiten opiskelijat ovat neuvolaharjoitteluissa omissa vaatteissaan. Opiskelijan tulee käyttää asiallisia vaatteita eli ei esimerkiksi rikkinäisiä tai liian avonaisia vaatekappaleita. Jos opiskelija ei ole tätä osannut itse arvioida ennen harjoittelun alkamista, on siitä hyvä mainita heti ensimmäisenä päivänä kohteliaasti perehdytyslistan myötä. Harjoittelun alkuun sisältyy myös sairauspoissaoloihin liittyvät käytänteet. Opiskelijan tulee tietää, miten toimia, jos hän sairastuu tai ilmenee jokin muu yllättävä poissaolo, kenelle asiasta tulee ilmoittaa, puhelinnumero ja tarvitseeko sairaslomatoistutus toimittaa työpaikalle tai koululle.

4.2.2 Harjoittelun lähtökohdat

Harjoittelun lähtökohtiin päätimme sisäistää opiskelijan tavoitteiden laatimisen, niiden läpikäymisen ja työvuorotaulukoiden suunnittelun yhdessä ohjaajan kanssa sekä väli- ja loppuarviointien ajankohtien sopimisen yhdessä opettajan kanssa. Väliarviointi tapahtuu yleensä opiskelijan harjoittelun puolivälissä, jolloin voidaan keskustella mahdollisista kehittämisasioista harjoittelun loppuosaa ajatellen.

Ohjauksen onnistumisen kannalta ohjaajan tulee olla tietoinen opiskelijan lähtötasosta ja hänen omista henkilökohtaisista sekä koulun yleisistä tavoitteista. Ohjaaja voi tutustua jo ennen harjoittelun alkua opiskelijan tietoihin, ja lukea tämän CV:n ammattikorkeakoulujen työnvälityspalvelusta Jobstepista. Jobstepin kautta opiskelijat yleensä hakevat harjoittelupaikkansa ja heidän perustietonsa ovat nähtävissä sieltä.

Tutkimuksen mukaan, äitiys- ja lastenneuvoloiden ohjaajat kokivat, että oppilaitoksien tavoitteet olivat vaikeaselkoisimpia, kuin opiskelijoiden itse laatimat tavoitteet. Ohjaajat pitivät opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden huomioimisen tärkeämpänä, jotta ohjauksessa voitaisiin panostaa juuri opiskelijan mielestä tärkeisiin asioihin. (Sipponen 2009, 40.)

Äitiys- ja lastenneuvolan ohjaajien näkökulmasta myös jatkuva kiire vaikeuttaa opiskelijoiden ohjaamista ja se vaikuttaa myös siihen, kuinka mielekkäänä tai stressaavana ohjaaminen koetaan. Äitiys- ja lastenneuvolan työntekijät eivät pystyneet vähentämään joka kerta ennen uuden harjoittelun alkua asiakasaikojaan, joten harjoittelun alkuvaihe saattoi mennä liian nopeasti ilman, että ohjaajat ehtivät kunnolla tutustua opiskelijaan. Aikaa koettiin tarvittavan enemmän, jotta alkutilanteen kartoittaminen ja opiskelijan tavoitteiden selvittäminen olisi onnistunut tarpeeksi hyvin harjoittelun jatkoa ajatellen. Asiat tuli selvitettyä tällaisissa tilanteissa pikaisesti työn ohella, eikä aikaa kunnon keskustelulle saatu helposti toteutettua. Kiire aiheutti myös sen, että ohjaajat saattoivat syyllistyä helpommin tekemään asiat itse, jotta pysyttäisiin aikataulussa. (Sipponen 2009, 33.)

4.2.3 Hoitotyön kokonaisuus

Hoitotyön kokonaisuus koostuu asiakasryhmistä, yhteistyötahoista ja moniammatillisuudesta. Terveystenhoitajat kertoivat osastotunnilla, että opiskelijalla olisi mahdollisuus ainakin heillä päästä infon lisäksi myös tutustumiskäynneille yhteistyötahojen työpisteisiin. Näiden asioiden läpi käyminen on tärkeää opiskelijan kanssa, jotta hän ymmärtää terveyden edistämisen tarkoituksen moniammatillisessa yhteisössä ja tuntee harjoittelupaikan yhteistyötahot ja niiden merkityksen terveyden edistämistyössä. Tutustumiskäynnit antaisivat opiskelijalle myös kokonaisvaltaisemman kuvan koko organisaatiosta.

Hoitotyön kokonaisuuden alle listattiin myös asiakasryhmät, koska ne ovat jokaisessa terveyden edistämisen yksikössä erilaisia jo ikäryhmät huomioon ottaen. Asiakkaiden vastaanotossa ja hoidossa tulee muistaa asiakkaan yksilöllisyys sekä tasavertaisuus. Opiskelijaohjaus ohjaajien näkökulmasta

tehdyn tutkimuksen mukaan äitiys- ja lastenneuvolassa tapahtuvan käytännön ohjaaminen rakentui asiakastilanteista. Hyväksi keinoksi havaittiin, että ohjaajat antoivat tiivistetyn pohjatiedon tulevasta asiakkaista ennen varsinaista kohtaamistilannetta. Opiskelijan oli hyvä ymmärtää, että äitiys- ja lastenneuvolatyö perustuu kohtaamiseen, vuorovaikutukseen ja kuuntelemiseen. Asiakaskäyntien jälkeinen reflektointi on myös tärkeää. (Sipponen 2009, 41.) Opiskelijan tulee osata myös harjoittelupaikan tietojärjestelmän käyttö, jotta asiakaskäynnit tulee kirjattua oikein ja mahdollisten uusien ajanvarauksien merkitseminen toteutuisi oikeaoppisesti.

Hoitotyön kokonaisuus sisältää perehdytyksessä myös tiedonsaannin terveydenhoitajan ammatillisesta osaamisesta ja hänen työnkuvastaan, joka muodostuu erilaisista osaamisalueista sekä yleisistä työelämävaatimuksista. Terveydenhoitajan osaamisalueet koostuvat eettisyydestä, terveyttä edistävästä työstä, turvallisen ympäristön luomisesta, yhteiskunnallisesta työstä, johtamisesta, kehittämisestä sekä yksilön, perheen ja yhteisön terveydenhoitajatyöstä. (Haarala ym. 2015, 404.)

4.2.4 Turvallisuus

Turvallisuuteen kuuluvat niin asiakasturvallisuus kuin henkilöturvallisuuskin. Opiskelijan tulee täyttää harjoittelun alussa salassapitosopimus yhdessä ohjaajan kanssa. Ohjaaja kertoo sen tarkoituksen ja toteutustavan. Asiakasturvallisuuteen liittyvät myös laite-, hoito- ja lääketurvallisuus. Opiskelijan tulee saada näistä asioista hyvä perehdytys ennen käyttöä ja toteutusta. Opiskelijan tulee huomioida työskennellessään myös hyvä aseptiikka ja käsihygieniat. Turvallisuuteen liittyvät myös työpaikan mahdolliset koulutus-tilaisuudet joihin opiskelijan olisi hyvä päästä osallistumaan sekä salassapitosopimuksen allekirjoittaminen.

Opiskelija saa yleensä harjoittelun ajaksi omat henkilökohtaiset atk-tunnukset, joiden tilaamisen suorittaa harjoittelun ohjaaja. Opiskelijan tulee saada oikeaoppinen perehdytys kirjausjärjestelmään ja aikaa tutustua siihen myös itsenäisesti. Kirjauksen vahvistajana toimii aina ohjaaja.

Sosiaali- ja terveystieteen asetukset potilasasiakirjoista liittyviin käytäntöihin määrää sen, että ainoastaan potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistujat saavat käsitellä potilaan asiakirjoja ja myös ainoastaan sillä laajuudella kuin heidän työtehtävänsä ja vastuunsa edellyttävät. Jokaisen terveydenhuollon toimintayksikön sähköisessä potilasasiatietojärjestelmässä tulee olla käyttöoikeuksien hallintajärjestelmä, jonka avulla määritellään jokaiselle käyttäjälle tehtävän mukaiset käyttöoikeudet. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista 2009/298.)

4.2.5 Terveyden edistämisen yksikön keskeisimpiä alueita

Terveyden edistämistä toteutetaan useiden eri aihealueiden kautta. Yksi näistä on kansallisen rokotusohjelman noudattaminen ja toteuttaminen. Kansallinen rokotusohjelma on Suomessa erittäin kattava. Lapsilla ja nuorilla

rilla on mahdollisuus saada rokotus yhtätoista eri tautia vastaan. Rokotusohjelman tavoite onkin suojata suomalaiset mahdollisimman hyvin taudeilta joita vastaan voidaan rokottaa. Rokotukset ovat vapaaehtoisia ja maksuttomia. Jos lapsi ei ole saanut neuvolassa jotakin rokotetta, voidaan tällöin tarvittaessa myös koulu- ja terveydenhuollossa tehostaa lapsen suoja. Rokotusohjelmasta päättää sosiaali- ja terveysministeriö ja sen rahoitus hoituu valtion budjetista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Neuvolassa työskentelevä terveydenhoitaja on keskeinen ammattilainen perheiden ja lasten terveyden edistämisessä. Hän tekee myös yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa jotka ovat mukana lasten kehitysyhteisöissä. Äitiys- ja lastenneuvolatyötä ohjaavat valtakunnalliset ohjeet. (Haarala ym. 2015, 220.)

4.2.6 Harjoittelun päättyessä

Kun opiskelijan harjoittelujakso on päättymässä, tulee toteuttaa loppuarviointi yhdessä ohjaajan ja opettajan kanssa. Opiskelijan tulee toimittaa hyvissä ajoin ohjaajalle tarvittavat tiedot harjoittelun arvioinnista ja molempien osapuolien tulee täyttää opiskelijan arviointilomakkeet. Kopio työvuorotaulukosta tulee myös ottaa, jotta harjoittelupaikka saa koululta sovitun ohjauskorvauksen opiskelijan toteutuneista harjoittelupäivistä yksikössä.

Erään tutkielman mukaan ohjaajat kaipasivat loppuarvioinnin tueksi hyviä ohjeita ja yhtenäistä arviointikäytäntöjä. Tutkielmassa tutkittujen äitiys- ja lastenneuvoloiden opiskelija-arviointilomakkeet toivottiin olevan strukturoitumpia, jotta saataisiin toteutettua tasa-arvoinen arviointi kaikkien opiskelijoiden kesken. (Sipponen 2009, 45.)

Harjoittelun aikana ja myös sen päättyessä molemminpuolinen palaute on tärkeää ja sen tulee olla asiallista ja rakentavaa. Forssan seudun hyvinvointi kuntayhtymän alueella on oma sähköinen opiskelijapalautekysely ja se tulee täyttää ennen harjoittelun päättymistä. Palautteella on iso merkitys työyhteisölle ja opiskelijoille. FSHKY haluaa kehittyä jatkuvasti ja olla opiskelijaohjauksen ja oppimisympäristön kilpailukykyinen tarjoaja. Opiskelijapalautejärjestelmän kautta saadaan FSHKY:n opiskelijoiden kokemukset ja tarpeet esille hyvän laadun takaamiseksi sekä viestitettyä esimiehille ohjaukseen liittyviä kehittämishaasteita. (Palaute harjoittelujaksostasi on tärkeä 2016.)

Yksi tärkeimmistä ohjaajan tehtävistä on antaa palautetta opiskelijalle. Palautteen avulla opiskelija pystyy kehittämään omaa toimintaansa sekä pohtimaan toimintansa syitä ja seurauksia. Palautteen avulla mahdollistetaan kehittyminen ammattilaiseksi. Vuorovaikutus on olennaista palautteen antamisessa ja vastaanottamisessa. Se vaatii molempien sitoutumista ja avoimuutta. Vuorovaikutuksen tulee olla vastavuoroista ja rakentavaa. Palautetta tulisi antaa säännöllisesti ja sen tulisi olla kehittävää. Myös onnistumisista ja edistymisestä on hyvä kertoa opiskelijalle. (Mykrä 2007, 15–16.)

5 POHDINTA

Opiskelijan perehdytyksellä on olennainen osa ja vaikutus ammattitaidon kehittymiseen. Opiskelijan tulee myös itse olla motivoitunut ja sitoutunut ohjattuun harjoitteluun. Ohjaajan ja opiskelijan välinen suhde, sekä vuorovaikutus parantavat harjoittelun onnistumista. On tärkeää, että ohjaajalla on halu ohjata ja hän on aidosti kiinnostunut opiskelijan oppimisesta sekä harjoittelun onnistumisesta.

Työntekijä voi kehittää itseään ohjaajana esimerkiksi opiskelijanohjauskoulutuksilla. Monissa hoitoalan työpaikoissa vaaditaan, että ohjaajalla on kyseinen koulutus ennen kuin voi ohjata opiskelijoita. Tämä on hyväksi sekä ohjaajalle että opiskelijalle. Ohjaukseen tulee suhtautua niin, että se on osa työnkuvaa, koska ohjaajat voivat omalla toimintatavallaan vaikuttaa tuleviin ammattilaisiin ja nämä tulevat ammattilaiset voivat olla tulevaisuudessa myös ohjaajan omia työtovereita.

Valitsimme opinnäytetyömme aiheen, koska se koskettaa meitä itseämme opiskelijoina sekä tulevana sairaanhoitajina. Olemme itse havahtuneet nyt opiskelujen aikana siihen, mitä on olla hyvä ohjaaja ja kuinka palkitsevaa on saada hyvää ohjausta. Oma näkemyksemme perehdytyksestä ja sen tärkeydestä on avartunut tämän työn ohella.

Ohjattujen harjoitteluiden myötä on oppinut itsestään uutta, niin opiskelijan, kuin tulevan työntekijänkin näkökulmasta. Ohjauksen merkitys on korostunut ja sen toteutustapoihin on alkanut kiinnittämään huomiota enemmän. Meillä molemmilla on useampi vuosi työkokemusta takana sekä kokemusta opiskelijaohjauksesta. Moniin eri seikkoihin tulee kiinnitettyä nyt enemmän ja eri tavalla huomiota tulevaisuudessa.

Kaikki opiskelijat ovat kokeneet ohjattujen harjoitteluiden myötä, millaista on hyvä ja mahdollisesti myös huono perehdyttäminen ja millaisia erilaisia keinoja siihen on käytetty hyväksi. Meidän mielestämme kaikki mahdollinen perehdytykseen auttava keino kannattaa ennemmin hyödyntää kuin jättää hyödyntämättä.

Monissa opiskelumme aikana olleissa harjoittelupaikoissa on ollut käytössä erilaisia perehdytyslistoja, mutta harvoin niitä on käyty enää harjoittelun alkamisen jälkeen yhdessä ohjaajan kanssa läpi. Tähän on vaikuttanut kiire tai listan unohtuminen. Vasta harjoittelun jälkeen on saattanut itse huomata kyseisen listan ja todeta, ettei kaikkia kohtia tullut käytyä läpi. Tämän vuoksi olemme tyytyväisiä, että oman opinnäytetyömme perehdytyslista on tarkoitus ottaa esille sekä harjoittelun alussa, että lopussa, jotta opiskelija saa varmasti kokonaisvaltaisen perehdytyksen.

Ohjatuissa harjoitteluissa perehdytyksen lisäksi ohjaajan merkitys on mielestämme koko jakson ratkaisevin tekijä. Hyvän ohjaajan kanssa on mukava tehdä töitä ja hyvän ilmapiirin kautta oppii myös paremmin. Hyvä ohjaaja kasvattaa motivaatiota sekä suoriutumista työtehtävissä.

Opinnäytetyöstämme kävi ilmi, että usein ohjaajan epämiellyttävä käytös voi johtua siitä, että hän kokee opiskelijan ohjaamisen rasitteeksi. Mitä jos työntekijä ei vain osaa ohjata, koska hän ei osaa käyttää hyödykseen perehdytykseen olemassa olevia apukeinoja ja kääntää asian siksi itselleen rasitteeksi. Työnantajan tulisi muistuttaa aina ohjaajan valintatilaisuudessa, millaista on hyvä perehdytys ja tarjota mahdollisia apukeinoja, joilla tukea perehdyttäjää, esimerkiksi perehdytyslistat ja erilaiset ohjauskoulutukset. Näiden avulla perehdytys helpottuu ja ohjaajan ohjaustyö helpottuu. Hyvä perehdytys takaa onnistuneen harjoittelukokemuksen opiskelijalle ja sitä kautta myös mainettaan julki hyvänä harjoittelupaikkana, joka tuo opiskelijoita lisää kyseiseen organisaatioon.

Meidän mielestämme opiskelijoille olisi hyvä nimetä aina useampi ohjaaja kuin vain yksi, koska nykyään kaikissa hoitoalanpaikoissa on todella kiire ja yksi ohjaaja voi opiskelijan tullessa kokea itsensä ylityöllistetyksi. Ohjaaja voi stressaantua liikaa ja se voi vaikuttaa huonolla tavalla opiskelijan ohjauksen laatuun. Useamman nimetyn ohjaajan myötä työyhteisön jäsenet voisivat jakaa ohjausta tasapuolisemmin ja tällä tavalla heidän työnsä helpottuisi. Opiskelija saisi myös mahdollisesti monipuolisempaa ohjausta sekä näkisi erilaisia toimintatapoja yhden sijaan.

Perehdytys tuotti aiheena paljon omia ajatuksia ja mielipiteitä, mutta silti opinnäytetyön aloittaminen tuntui hankalalta. Heti alkuvaiheessa teimme tiedonhaun, jotta näimme aiheeseen kuuluvien lähteiden määrän ja monipuolisuuden. Tiedonhaun ja suunnitelman teon jälkeen aihe ja toteutus alkoivat avautua meille paremmin, koska hyvän suunnitelman jälkeen oli helpompaa aloittaa varsinaisen opinnäytetyön teko.

Löysimme PubMed-tietokannasta hyviä englanninkielisiä lähteitä, mutta haussa oli ongelmia löytää lähteiden kokotekstejä. Löysimme kuitenkin paljon hyödyllisten lähteiden tiivistelmiä, joista aukesi koko asian ydin ja tämä auttoi suuresti ainakin yhden englanninkielisen lähteen kohdalla. Pitkien englanninkielisten tutkimuksien ydin oli vaikeaa löytää ja suomentaa huonon englanninkielentaidon takia, mutta niistäkin selviydyttiin.

Opinnäytetyön teko oli haastavaa ja aikaa vievää, mutta hyvien lähteiden kautta ja ohjaavan opettajan tuella työn teko sujui kuitenkin muiden opintojen ohella hyvässä tahdissa. Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää niin paljon erilaisia osia ja vaiheita, jotka tarvitsee huomioida kokonaisuuden onnistumisen takia, joten on pysyttävä ajan tasalla kokoajan. Yhteydenpito opinnäytetyökaverin, ohjaavan opettajan ja toimeksiantajan kanssa piti opinnäytetyön osat hyvin koossa sekä ylläpiti ja tuki sen työstämistä.

Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus syntyi yhdessä toimeksiantajan kanssa. Sen suunnittelu vei aikaa, vaikka hahmotelma oli mielessämme jo ensimmäisen osastotunnin jälkeen. Perehdytyslista onnistui mielestämme hyvin ja saimme toteutettua siitä sellaisen kuin toimeksiantajamme toivoi.

Perehdytyslista antaa kokonaiskuvan harjoittelupaikasta. Kokemuksiemme mukaan paikoissa joissa ei ole ollut minkäänlaista perehdytyslistaa, ohjaajat

ovat joutuneet usein miettimään onko kaikki oleellinen käyty läpi. Perehdytyslistalla on hyvä ja yksinkertainen apuväline perehdytykseen. Se olisi mielestämme hyvä olla olemassa kaikissa työpaikoissa, koska perehdytys on monelta osalta kriittistä ja ohjaus sekä sen tavat, kuten tarkistuslistan käyttö pohjautuvat hoitotyön käytäntöihin sekä tutkittuun ja näyttöön perustuvaan tietoon.

Perehdytyslistan käyttö opettaa heti oikealla tavalla ja tärkeysjärjestyksessä. Ulkomaalaisiin lähteisiin viitaten voidaan todeta, että erilaisten perehdytyslistojen käyttö pätee sekä ulkomailla, että kotimaassa. Perehdytyslistan käytön avulla saatetaan välttyä liian monen soveltamistavan tuomilta mahdollisilta haitta- ja vaaratilanteilta.

Monessa tilanteessa omissa työpaikoissamme ja ohjatuissa harjoitteluissa on saanut huomata, kuinka tärkeää työntekijöiden selkeät ja yhtenäiset ohjauskäytännöt ovat opiskelijan harjoittelun onnistumisen kannalta. Meidän opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden myötä saimme toteutettua työelämään perehdytyksen apuvälineen, joka auttaa luomaan selkeät ja yhtenäiset perehdytyslinjat. Se oli todella hienoa ja palkitsevaa.

5.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Hyvän tieteellisen käytännön perustana on, että tutkimuksessa on noudatettu hyviä tieteellisiä menettelytapoja. Tämä varmistaa, että tutkimus on luotettava ja tehty eettisesti oikein. Hyvään tutkimukseen kuuluu tieteellistä tietoa ja taitoa sekä läpinäkyvät toimintatavat. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan näitä toimintatapoja ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus. (Kuula 2006, 34; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013.) Olemme toimineet näiden hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaan työtä tehdessämme ja huomioineet ne tuodessamme työhön tutkittua tietoa. Nämä asiat tuovat työhömmme eettisyyttä ja luotettavuutta, joita opinnäytetöissä vaaditaan.

Tutkimuksen uskottavuus horjuu, jos hyviä tieteellisiä käytäntöjä loukataan. Käytäntöjen loukkaamiseen voivat johtaa piittaamattomuus ja vilppi. Piittaamattomuudella tarkoitetaan laiminlyöntejä, esimerkiksi tutkimustulosten huolimaton ja harhaanjohtava referointi sekä tulosten vääristäminen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 8–9.)

Opinnäytetyötä tehdessä tulee huomioida hyvät tieteelliset toimintatavat sekä eettiset näkökulmat oikein. Niihin tulee harjaantua jo ensimmäisestä kirjoitustehtävästä lähtien. Esimerkiksi internetin käyttö aineiston hakuna luo omia uusia eettisiä kysymyksiä ja niihin tulee perehtyä kunnolla. Alkuperäistä tietoa ei saa plagioida, mutta sitä ei myöskään saa muuttaa niin, että sen tulos vääristyy. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 27.)

Tuomme opinnäytetyössämme luotettavuutta hyvin esille ja moni asia tukee ja vahvistaa sitä. Opinnäytetyön prosessin aikana etenimme hyväksytyjen sääntöjen ja menetelmien mukaan sekä perustelimme opinnäytetyömme eri vaiheita ja valintoja. Erilaisten valintojen, kuten lähdeaineiston kanssa tulee huomioida materiaalin laatu, koska on tärkeää, että tulokset vastaavat työn tarkoitusta ja tavoitetta.

Teimme työn objektiiviselta kannalta emmekä tuoneet siihen omia oletuksiamme tai mielipiteitämme esille. Tulkinnat perustuivat vain käyttämäämme aineistoon, joka vahvistaa myös työn luotettavuutta. (Kananen 2010, 144–145.) Luotettavuutta arvioitaessa kirjoitimme prosessin vaiheet tarkasti ja selkeästi ylös. Sen myötä työhön saatiin tuotua lisää vahvistettavuutta, joka lisää myös siltä käsin työn luotettavuutta. (Kananen 2014, 134.)

Opinnäytetyössä käytetyt lähteet ovat teorialiedoista saatuja ja ne luovat vankan tietoperustan ja työn viitekehyksen. Lähteiden käyttö kertoo, kuinka hyvin kirjoittaja on sisäistänyt asian. Käytettävät lähteet referoidaan omaksi tekstiksi, mutta ne voidaan lainata myös sanatarkasti suoraan. Suorat lainaukset eli sitaatit aiheuttavat tekstin sekavuuden ja niistä voidaan päätellä, ettei kirjoittaja ole ehkä itse ymmärtänyt lainaamaansa asiaa, toisin kuin referoidessaan. Referoimalla saavuttaa yleensä paremman lopputuloksen ja tiedon varmuus välittyy kirjoittajalle sekä lukijalle luotettavasti ja oikein. (Vilkka & Airaksinen 2003, 106.)

Käytimme opinnäytetyön lähdemateriaalina mahdollisimman tuoreita ja luotettavia lähteitä, koska käytettävän tiedon on oltava mahdollisimman uutta, sillä vanha tieto on voinut jo kumoutua uudella. (Hirsjärvi ym. 2009, 113; Vilkka & Airaksinen 2003, 53.) Muutamat käyttämämme lähteet olivat hieman vanhempia, mutta niiden sisältöteksti oli ajansaatossa muuttumattomana asiaa. Opinnäytetyössä käytettäviä lähteitä oli monipuolisesti ja niiden sisällöt tukivat toisiaan. Referoimme lähteet omaksi tekstiksi sekä erotimme tiedot ja mielipiteet toisistaan selkeästi.

Työmme aihe on työelämälähtöinen, mikä lisää omalta osaltaan sen luotettavuutta. Perehdytyslistan sisältö rakentui kokonaisuudessaan yhdessä toimeksiantajan edustajien kanssa. Olemme olleet Forssan neuvolan terveydenhoitajien kanssa yhteydessä kasvotusten ja sähköpostitse. Listassa on hyödynnetty heidän ammattitaitoaan ja se sisältää terveyden edistämistyöhön liittyvät tärkeät asiat. Perehdytyslistaa on muokattu heidän toiveidensa mukaan. Pyrimme huomioimaan kaikkien terveydenhoitajien toiveet tasapuolisesti.

Olimme koko prosessin ajan tiiviisti yhteydessä opinnäytetyön toimeksiantajaan sekä ohjaavaan opettajaan. Pyysimme heiltä jatkuvasti palautetta opinnäytetyön kirjallisesta sekä toiminnallisesta osiosta ja muokkasimme toteutusta palautteen avulla. Annoimme myös itse palautetta ohjauksesta sekä yhteistyön sujuvuudesta. Opinnäytetyö on tehty parityönä. Tällöin työn luotettavuus lisääntyy, koska aineiston ja työn arvioiminen tapahtuu kahden henkilön toimesta.

5.2 Työn hyödynnettävyys

Työtämme pystyy hyödyntämään kaikenlaisessa perehdytyksessä, koska siinä on kerrottu selkeästi, mitä perehdytyksessä tulee huomioida ja millaista hyvä perehdytys on. Asiasta on myös tutkittua tietoa opiskelijoiden ja ohjaajien näkökulmasta, joten jokainen pystyy luomaan itselleen tarkoitukseen mukaisen roolin perehdytyksessä.

Perehdytyslistaa voi hyödyntää tarkistuslistan teossa jokaisella työpaikalla, koska sen asiasisältöä pystyy muokkaamaan tarpeiden mukaan, esimerkiksi leikkaussalissa välineiden tarkistuslistana tai terveystieteiden potilas-huoneiden kaappien täydennyksessä. Myös lääkäreiden erilaisten toimenpiteiden avustuksessa voisi tarkistuslistan avulla kerätä varmuudella kaikki toimenpiteeseen kuuluvat välineet valmiiksi, jotta mitään ei puuttuisi ja toimenpide sujuisi niiden osalta jouhevasti.

Perehdytyslistaa voidaan hyödyntää myös työntekijöiden kesken, jotta jokainen tietää työyksikkönsä tavat ja toimet joita noudattaa. Sitä voidaan käyttää myös työstä pitkään poissaolleeille työntekijöille perehdytyksessä, koska poissaolon aikana asiat ovat saattaneet muuttua tai unohtua.

5.3 Jatkokehittämisideat

Perehdytyslistasta tehtiin paperisen version lisäksi sähköinen, jotta sitä voidaan päivittää tarpeen mukaan tulevaisuudessa. Jatkokehittämisideana perehdytyslista voisi olla mielestämme jokaiselle terveyden edistämisen yksikölle omansa, jotta sen sisällön ei tarvitsisi olla niin yleisellä tasolla ja siitä tulisi näin ollen myös kattavampi ja yksityiskohtaisempi.

Jatkossa olisi hyödyllistä tutkia, miten perehdytyslista palveli opiskelijoita ja ohjaajia. Kysely voitaisiin suorittaa haastattelukaavakkeen avulla, josta saataisiin vastauksia, helpottiko perehdytyslista opiskelijan ohjattua harjoittelujaksoa ja pystyikö ohjaaja listan avulla perehdyttämään paremmin ja varmemmin. Palautteiden mukaan perehdytyslistaa olisi helpompi tulevaisuudessa muokata käytännönläheiseksi ja oikeanlaiseksi.

Perehdytyslistan käyttö opiskelijoiden kanssa jatkossa antaa varmasti lisää kehittämisideoita ja sen varsinaisessa käytössä voidaan huomata helpommin mahdolliset miinukset ja plussat.

Toivomme, että perehdytyslista tuottaa tulosta ja sen tavoite tulee täytettyä. Toivomme, että sitä tullaan käyttämään aktiivisesti ja myös käymällä läpi opiskelijan kanssa ennen harjoittelun loppumista, jotta voidaan tarkistaa, että kaikki oleellinen on varmasti käyty läpi.

LÄHTEET

- Aikuisneuvonta 2016. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. Viitattu 13.10.2016. <http://www.fstky.fi/palvelut/terveyspalvelut/neuvolat/aikuisneuvonta/>
- Andrews-Hall, S., Cubit, K., Fasset, M., Venter, L., Menzies, B. & Jongeling, L. 2007. Attracting students to aged care: The impact of a supportive orientation. *Nurse education today*. 28(3):354–362, April 2008.
- Bos, E., Löfmark, A. & Törnkvist, L. 2009. District nurses' experience of supervising nursing students in primary health care: A pre- and post-implementation questionnaire study. *Nurse Education in practice*. 9(6), 361-366.
- Frisk, T. 2010. Työpaikkaohjaaja opiskelijan ohjaajana. Viitattu 9.6.2016. <http://www.educa-instituutti.fi/media/julkaisut/tyopaikkaohjaaja-opiskelijan-ohjaajana.pdf>
- Guidance for mentors of student nurses and midwives 2005. Royal College of Nursing. Viitattu 3.11.2016. https://www.uclan.ac.uk/students/study/schools/school_of_health/plsu/files/health_plsu_rcnmentor-guidance.pdf
- Haapa, T., Eckardt, M., Koota, E., Kukkonen, P., Pohjamies-Molander, N. & Ruuskanen, S. 2014. HUS opiskelijaohjauksen käsikirja. Viitattu 8.11.2016. <http://www.hus.fi/tyopaikat/opiskelijat-ja-harjoittelu/terveysalanopiskelijat/Documents/HUS%20Opiskelijaohjauksen%20k%C3%A4sikirja%20nettiversio.pdf>
- Haarala, P., Honkanen, H., Mellin, O-K. & Tervaskanto-Mäentausta, T. 2015. *Terveydenhoitajan osaaminen*. Porvoo: Edita.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen 2016. Suomen kuntaliitto. Viitattu 10.11.2016. <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/hyvinvointikunta/edistaminen/Sivut/default.aspx>
- Hyvinvointi- ja terveyserot 2015. Keskeisiä käsitteitä. THL. Viitattu 15.5.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>
- Juntunen, J., Ruotsalainen, H., Tuomikoski, A-M. & Kääriäinen M. 2016. Haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet terveysalalla - opiskelijaohjaajien käsitteitä. *Hoitotiede* 28(2), 123–136.

Juuti, P. & Vuorela, A. 2015. Johtaminen ja työyhteisön hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona – Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Juvenes Print.

Karjalainen, K., Ruotsalainen, H., Sivonen, P., Tuomikoski, A., Huhtala, S. & Kääriäinen, M. 2015. Opiskelijaohjaajien arvioit omasta ohjausosaamisestaan. *Hoitotiede* 27(3), 183–198.

Kouluterveydenhuolto 2014. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. Viitattu 13.10.2016. http://fshky.synergiafoxy.fi/terveyden_ja_sairaanhoitopalvelut/koulu-_ja_opiskeluterveydenhuolto/kouluterveydenhuolto/

Kukkola, E. 2008. Sairaanhoitajan opiskelijaohjaustaidot sekä ohjaajakoulutuksen tarve ja hyöty hoitotyön ohjatun harjoittelun oppimisympäristössä. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kälkäjä, M., Ruotsalainen, H., Sivonen, P., Tuomikoski, A-M., Vehkaperä A. & Kääriäinen, M. 2016. Opiskelijaohjauskäytännöt - resurssit ja ohjaajat terveysalalla: Opiskelijaohjaajien näkökulma. *Hoitotiede* 28(3), 229–242.

Lammi, A. 2012. Opas työpaikkaohjaajien koulutuksen toteuttamiseen. Viitattu 1.11.2016. http://www.oph.fi/download/148971_Opas_tyopaikkaohjaajien_koulutuksen_toteuttamiseen.pdf

Lastenneuvola 2016. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. Viitattu 13.10.2016. <http://www.fstky.fi/palvelut/terveyspalvelut/neuvolat/lastenneuvola/>

Mykrä, T. 2007. Työpaikkaohjaaja oppimisen edistäjänä. Vammala: Educa-Instituutti Oy.

Opiskeluterveydenhuolto 2014. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. Viitattu 14.10.2016. http://fshky.synergiafoxy.fi/terveyden_ja_sairaanhoitopalvelut/koulu-_ja_opiskeluterveydenhuolto/opiskeluterveydenhuolto/

Palaute harjoittelujaksostasi on tärkeä 2016. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. Viitattu 12.10.2016. <http://www.fstky.fi/opiskelijoille/palaute-harjoittelujaksostasi-on-tarkea/>

Perehdyttämisen tarkistuslista 2016. Työturvallisuuskeskus. Viitattu 11.10.2016. [http://ttk.fi/files/4644/Perehdyttämisen_tarkistuslista.pdf](http://ttk.fi/files/4644/Perehdyttamisen_tarkistuslista.pdf)

Puttonen, J. 2009. Hoitotyön opiskelijoiden ja mentoreiden arvioita opiskelijaohjauksesta. Pro gradu -tutkielma. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Robinson, S., Cornish, J., Driscoll, S., Knutton, S., Corben, V. & Stevenson, T. 2012. Sustaining and managing the delivery of student nurse mentorship. National nursing research unit. Viitattu 3.11.2016. <https://www.kcl.ac.uk/nursing/research/nnru/publications/Reports/Nurse-Mentorship-Report-Nov2012.pdf>

Sipponen, M. 2009. Opiskelijaohjaus äitiys- ja lastenneuvolassa lähiohjaajien näkökulmasta. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista 2009/298. Finlex. Viitattu 13.10.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090298>

Surakka, T. 2009. Hyvä työpaikka hoitoalalla - näin haetaan ja sitoutetaan osaajia. Helsinki: Tammi.

Terveyden edistämissuunnitelma. 2016. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. Viitattu 12.10.2016. <http://www.fstky.fi/client/fshky/userfiles/terveyden-edistamissuunnitelma-20163.pdf>

Terveydenhuoltolaki 2010/1326 § 12. Finlex. Viitattu 10.11.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L2>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2015. Kansallinen rokotusohjelma. Viitattu 12.10.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/rokottaminen/kansallinen-rokotusohjelma>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Pdf – tiedosto. Viitattu 1.11.2016. <https://hameenamk.sharepoint.com/sairaanhoitajaforssa/SitePages/Kotisivu.aspx>

Työterveyslaitos 2011. Perehdytä hyvin. Viitattu 23.1.2015. <http://www.ttl.fi/fi/toimialat/soter/vanhustyo/osaaminen/perhehdytys/Sivut/default.aspx>

Työturvallisuuslaki 2002/738 § 14. Finlex. Viitattu 11.10.2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Äitiysneuvola 2016. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. Viitattu 13.10.2016. <http://www.fstky.fi/palvelut/terveyspalvelut/neuvolat/aitiysneuvola/>

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä

Perehdytyslista

Opiskelija	
Jakso	
Yksikkö	
Ohjaaja	
Opettaja	

Muistiinpanoja:

[illegible]

Turvallisuus	Toteutunut
Aseptiikka ja käsihygienia	
Henkilöturvallisuus (esim. hygieniaoikeus, veritapaturmaohjeistus, ulkoasu, suojaus)	
Kirjausjärjestelmään tutustuminen ja kirjaaminen	
Koulutukset	
Salassapitosopimuksen laatiminen	
Tuntilistan laatiminen	
Terveydenedistämisen yksikön keskeisimpiä alueita	
Ehkäisyneuvonta	
Elintavat ja neuvonta	
Perhevalmennukseen tutustuminen verkossa	
Rokottaminen ja siihen liittyvä lääketurvallisuus	
Seurantatutkimukset ja seulonnat	
Vanhemmuuden tukeminen	
Harjoittelujakson päätyessä	
Kopiot työvuoroista yksikköön	
Loppuarvioinnin pitäminen ohjaajan ja opettajan kanssa	
Opiskelijapalautteen tekeminen, Webropol	

Työympäristö	Toteutunut
Henkilökunnan tilat	
Keskeisten hoitovälineiden ja tarvikkeiden sijainti	
Kuinka toimia jos sairastuu	
Työaika ja ruokatauot	
Työvaatetus ja nimineula	
Yksikön henkilökunta ja yhteystiedot	
Yksikössä liikkuminen (parkkipaikka jne.)	
Harjoittelun lähtökohdat	
Olen keskustellut molemmipuolisesta jatkuvan palautteen antamisesta ohjaajani kanssa	
Seurantalomakkeen laatiminen	
Tavoitteiden laatiminen harjoittelujaksolle ja keskustelu niistä ohjaajan sekä opettajan kanssa	
Tutustuminen FSHKY:n kotisivuihin	
Työvuorotaulukon tekeminen (Opiskelijan oma)	
Väli- ja loppuarvioinnin ajankohdan sopiminen ohjaajan ja opettajan kanssa	
Hoitotyön kokonaisuus	
Ajanvaraus	
Asiakkaiden vastaanottaminen	
Moniammatillisuus	
Terveydenhoitajan työpäivä	
Yhteistyötahot ja tutustumiskäynnit	
Yksikön asiakasryhmät	